

Присутність котових (Felidae) в околицях села Лібухова у Східних Бескидах

Володимир Терлецький

Аматорське коло села Лібухова (с. Лібухова, Львівська область)
e-mail: volodymyr.nt@gmail.com; orcid: 0000-0003-1848-1693

TERLETSKY, V. The presence of cats (Felidae) in the vicinity of the village of Libukhova in the Eastern Beskids. — Collected and summarised are materials on the presence of three species of felines (Felidae) in the village of Libukhova in the Eastern Beskids in Lviv Oblast, Ukraine: the domestic cat (*Felis catus*), the wild cat (*Felis silvestris*), and the Eurasian lynx (*Lynx lynx*). The possibility of hybridisation between the two species of the genus *Felis* is also described. The material of the article includes both the author's original observations and oral reports of locals. Both modern registrations and observations in the late 20th century are analysed. The study showed that cats, with the exception of domestic cats, are rare species in the studied area.

Вступ

Передгір'я Карпат (Прикарпаття / Бескиди), зокрема північні, прикордонні макросхили, за деякими винятками, вкрай погано досліджені зоологами в цілому, навіть на предмет великих ссавців. Теріологічні дослідження з цих місцезнаходжень являють собою особливу цінність. Тому метою дослідження цієї статті став опис видів родини котових (Felidae) в селі Лібухова у Східних Бескидах на Львівщині. Автором зібрано й узагальнено відомості про всі реєстрації трьох видів котових (Felidae) — кіт свійський (*Felis catus*), кіт лісовий (*Felis silvestris*) і рись євразійська (*Lynx lynx*). Також описано можливість гібридизації двох видів роду кіт (*Felis*) [Загороднюк & Дикий 2012].

Матеріал

Село Лібухова (кол. Максимівка) знаходиться на північних схилах Карпат (Східні Бескиди), відноситься до Хирівської територіальної громади Самбірського району Львівської обл. Географічні координати — 49 26'53" пн. ш. та 22 48'25" сх. д. Село розташоване поміж двох гірських хребтів, в долині невеликої річки Лібухівки. Територія села становить 7,14 км². Під терміном «територія села» тут розуміється вся адміністративна площа. Близько 60 % цієї території займає хвойний ліс, 20 % — поля, 10 % — молодий листяний ліс, чагарники. Ще 10 % території припадає на забудови з присадибними ділянками і садами.

В основу статті покладено як власні спостереження автора, так і результати опитування, які автор проводив у середовищі мисливців і серед людей, які цікавляться природою. Описано як сучасні реєстрації, так і спостереження у кінці минулого (XX) століття. Назви тварин наведено за «Таксономія і номенклатура...» [Загороднюк & Ємельянов 2012].

Описи реєстрацій за видами

Кіт свійський (*Felis catus*). Типовий і один з найпоширеніших видів домашніх/свійських ссавців даної місцевості. Утримують їх приблизно в кожному третьому домашньому господарстві. В деяких господарствах є по декілька особин. Всі особини даного виду є безпородними. Щодо забарвлення, то зустрічаються найрізноманітніші варіації: від чисто білого до абсолютно чорного. Найчастіше зустрічаються особини комбінованого забарвлення (рис. 1). Дикий тип забарвлення (або близькі до нього варіанти) — темно-сірій смугасті — зустрічається з частотою до 10 % і з роками практично не змінюється: з приблизно такою ж частотою цей тип був і 30–40 років тому.

Рис. 1. Типові варіанти забарвлення місцевих котів (*F. catus*) — сіра масть (ліворуч, літо 2022 р.) і дикий тип (праворуч, 15.01.2023); внизу — кіт лісовий (*F. silvestris*), здобутий мисливцями в с. Лібухова (поч. 2019 року). Фото автора.

Кіт лісовий (*Felis silvestris*). Рідкісний в регіоні вид (Башта *et al.* 2013). В минулому не зустрічався зовсім. В останні роки мабуть відбулося розширення ареалу, яке поширилося і на даний регіон. Також, можливо, це особини, які заходять з території Республіки Польща, оскільки відстань від даного населеного пункту до кордону становить п'ять кілометрів. Реєструється мисливцями приблизно два рази на рік. Одного разу відмічений грибниками.

Автор також одного разу відмітив сліди дорослої особини з малюками. Це не могли бути сліди кота свійського, оскільки сліди знайдено на мокрому ґрунті дороги, яка пролягає вершиною гори посеред лісу тайгового типу, на відстані приблизно два кілометри від найближчого сільського господарства. Домашня кішка з кошенятами туди б не пішла.

Зі слів мисливців, в одному з урочищ, яке прилягає до Лібухова, водиться досить багато особин кота лісового, які там успішно розмножуються. Інколи стають і трофеєм місцевих мисливців (див. рис. 1), проте відомості про такі трофеї, як правило, залишаються нерозголошеними.

Рись євразійська (*Lynx lynx*). Дуже рідкісний зайшлий вид. В результаті опитування місцевих природокористувачів автору вдалося зібрати свідчення про дві зустрічі з цим видом — обидві у кінці минулого століття (1980-ті рр.). Деталей цих рідкісних зустрічей для даної місцевості, немає. Відомо, що в цих двох випадках були одинокі дорослі особини, яких вполювали мисливці у хвойному лісі в горах.

Сучасних реєстрацій виду в регіоні дослідження не відмічено.

Про гібридизацію *Felis catus* та *F. silvestris*

На думку автора гібридизація цих двох видів в даному регіоні повністю відсутня. Це підтверджується тим, що, по-перше, забарвлення домашніх котів не є характерним для забарвлення кота лісового. З цього випливає, що самки *catus* не спаровуються з самцями *silvestris*. Також власники свійських котів стверджують, що походження їхніх питомців є абсолютно домашнім. Зрештою, кожної весни можна почути характерні шлюбні крики виключно серед особин домашнього походження. По-друге, автор вважає, що самець *catus* не має шансів спаровуватися із самками *silvestris* через менші розміри перед самцем *silvestris*. А отже не є конкурентоспроможним дати гібридне потомство. По-третє, свійські коти вкрай рідко виходять не те, що до лісу (типового місця перебування кота лісового), а й за межі господарського подвір'я.

Обговорення

В селі Лібухова та його околицях відмічено три види родини котових (Felidae) — кіт свійський (*Felis catus*), кіт лісовий (*Felis silvestris*) та рись євразійська (*Lynx lynx*). Дані щодо варіантів гібридизації двох видів родини ко-

тових (*F. catus* і *F. silvestris*) відсутні. Дослідження показало, що котові, за винятком kota свійського, в дослідженому районі є рідкісними видами.

З роками найбільш виразною тенденцією є поступове зниження частоти зустрічей обох диких видів котових в регіоні у гірських районах Львівщини [Башта *et al.* 2013], і ці два види в дослідженому районі є рідкісними [Чудійович 2010]. В околицях с. Лібухова ситуація з цими видами така: рись за останні три–чотири десятиліття не відмічена жодного разу, а частота реєстрацій kota дикого має тенденцію до зростання. Дані щодо варіантів гібридизації двох видів родини котових (*F. catus* і *F. silvestris*) відсутні.

Подяки

Автор щиро вдячний усім місцевим мешканцям, які допомагали у зборі інформації. Автор дякує провідному науковому співробітнику Національного науково-природничого музею НАН України Ігорю Загороднюку за спонукання у написанні цієї статті, надіслані порівняльні матеріали і науковий супровід, а також редактором видання Ігорю Мерзлікіну та Золтану Баркасі за ретельну вичитку тексту.

Література

- Башта, А.-Т. В., Ю. В. Канарський, М. П. Козловський (ред.). 2013. *Рідкісні та зникаючі види тварин Львівської області*. Ліга-Прес, Львів, 1–224. ISBN 978-966-397-202-2
- Загороднюк, І., І. Дикий. 2012. Мисливська теріофауна України: видовий склад і вернакулярні назви. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*, **58**: 21–44.
- Загороднюк, І., В. Покиньчерета. 1997. Таксономія ссавців східнокарпатського регіону. В кн.: Загороднюк І., В. Покиньчерета, О. Киселюк, Я. Довганич. *Теріофауна Карпатського біосферного заповідника*. Ін-т зоол. НАНУ, Київ, 16–23. (Дод. 5 до журн. «Вестник зоологии»).
- Загороднюк, І., І. Смельянов. 2012. Таксономія і номенклатура ссавців України. *Вісник Національного науково-природничого музею*, **10**: 5–30.
- Татаринів, К. 1956. *Звірі західних областей України*. Вид-во АН УРСР, Київ, 1–188.
- Чудійович, І. 2010. *До історії мисливства та рибальства Сколівщині, Стрий*, 1–600. *Ловецтво України*. Вебсайт: <http://www.huntingukraine.com>

Резюме

ТЕРЛЕЦЬКИЙ, В. Присутність котових (Felidae) в околицях села Лібухова у Східних Бескидах. — Зібрано й узагальнено матеріали про присутність трьох видів родини котових (Felidae) в селі Лібухова у Східних Бескидах на Львівщині — кіт свійський (*Felis catus*), кіт лісовий (*Felis silvestris*) та рись євразійська (*Lynx lynx*). Також проаналізована можливість гібридизації двох видів роду кіт (*Felis*). В матеріал статті увійшли як власні спостереження автора, так і усні повідомлення місцевих жителів. Описано як сучасні реєстрації, так і спостереження у кінці минулого (XX) століття. Дослідження показало, що котові, за винятком kota свійського, в дослідженому районі є рідкісними видами.